

TÁRSULATI ÜGYEK.

I. Közgyűlés.

Jegyzőkönyvi kivonat a Magyarhoni Földtani Társulat 1928. évi február hó 1-én tartott LXXVIII. rendes közgyűléséről.

Elnök: MAURITZ BÉLA. Jelen van: 38 tag és 33 vendég.

Elnök a „Magyar Hiszekegy“ elmondásával megnyitja a közgyűlést és az adminisztratív bejelentések után megtartja elnöki megnyitóját.

„Tisztelt Közgyűlés!

Az elmúlt esztendőben egyik súlyos csapás a másik után érte Társulatunkat. Elvesztettük öt tiszteleti tagunkat, úgymint: KOCH ANTAL-t, SCHAFARZIK FERENC-et, DARÁNYI IGNÁC-ot, TSCHERMAK GUSZTÁV-ot és GROTH PÁL-t. Erdemeiket külön-külön fogjuk méltatni. Súlyosak voltak e veszteségek; gyászunkat némileg csakis az a körülmény enyhíti, hogy mindannyian hosszú munkás élet után hagytak itten bennünket, alkotásaik itt maradtak közöttünk és úgy érezzük, hogy lélekben még ma is velünk vannak.

A korai halál ragadta ki sorainkból Társulatunknak egyik régebben igen buzgó tagját, TOBORFFY ZOLTÁN-t, akitől még sokat vártunk ez életben.

Fokozott energiával kell a munkát folytatnunk, hogy a legjobbaink helyén támadt hézagokat pótolni tudjuk.

Örvendetes események ugyancsak történtek az elmúlt év folyamán. Boldogult SCHAFARZIK FERENC elárvult műegyetemi tanszéke VENDL ALADÁR társunkban méltó utódot nyert. Az illetékes tényezők megtalálták az egyetlen helyes megoldást, midőn e tanszéket VENDL ALADÁR-nak juttatták. Melegen üdvözlöm őt ez alkalomból Társulatunk nevében és egyben kérem, hogy Társulatunk felvirágzásának ügyét a jövőben még fokozottabb mértékben viselje szívéen.

ROZLOZSNIK PÁL tagtársunkat a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjainak sorába iktatta. A geológiának valóban arra méltó munkását érte e kitüntetés. Hisszük, hogy ez az elismerés tagtársunknak amúgy is páratlan munkakedvét még csak növelni fogja.

A Magyar Királyi Földtani Intézet személyzetében örvendetes gyarapodás állott be. SCHERF EMIL és RAKUSZ GYULA tagtársaink kinevezése révén az Intézet oly munkaerőkkel gazdagodott, akik már eddigi tevékenységük folytán is szép reményekre jogosítanak.

Geologusaink az elmúlt esztendő folyamán is fáradhatatlanul munkálkodtak. Különösen meg kell említenem azokat a kutatásokat, amelyek az eddigi sok eredménytelen fáradság után a jövőre vonatkozólag jobb kilátásokkal kecsegtetnek. Értem ez alatt a Dunántúl és az Alföldön eszközölt mélyfúrásokat, amelyek végre a földgázt megtalálták. Most már megnyílt a reménység, hogy az eddig elpazaroltnak látszott fáradság meg fogja hozni a maga gyümölcsét.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy immár a magyar kutatók a nagy világban is keresetteké váltak. BÖCKH HUGÓ évek óta játszik vezető szerepet a messze idegenben; LÓCZY LAJOS tagtársunk külföldi megbízásból *Celebes* szigetén kutat földi olajra, PEKÁR DEZSŐ és FEKETE JENŐ pedig az *Étvös-ingával* szereztek dicsőséget a magyar névnek. RAKUSZ GYULA társunk a *Hollandiában* tartott *karbon-kongresszuson* képviselte méltóképpen a magyar geológiát.

Palaeontologusaink az elmúlt év folyamán a Budapesten tartott nemzetközi zoologiai kongresszuson jutottak megfelelő szerephez.

Társulatunk belső életében a legutóbbi időben két fontos változás történt.

A *Barlangkutató Szakosztály* e minőségében megszűnt és helyébe önálló *Barlangkutató Társulat* alakult, mely ugyancsak az elmúlt esztendő szeptember havában adta életrevalóságának kiváló bizonyítékát, midőn az osztrák és német barlangkutatókkal karöltve fővárosunkban gazdag tárgysorozattal *kongresszust* tartott és külföldi vendégeinknek bemutatta hazánk legérdekesebb barlangjait.

Másik szakosztályunk, a *Hidrologioi Szakosztály* igen súlyos helyzetbe került. A hivatásának magaslatán nem álló szakosztályi titkár tehetetlensége a Szakosztályt válságba sodorta. Az Anyaegyesületnek erélyes kézzel kellett a Szakosztály ügymenetébe beleavatkoznia, hogy a szétbomlás szélén álló Szakosztályt talpraállítsa. A Szakosztály új vezetősége teljes biztositékot nyújt arra nézve, hogy a jövőben ennek a Szakosztálynak a kebelében is pezsgő élet fog megindulni.

Megnyitómat nem fejezhetem be a nélkül, hogy meg ne emlékezzem Társulatunknak legrégebb és leghívebb tagjairól. Meleg szeretettel köszöntöm a mai napon *telegdi* ROTH LAJOS tiszteleti tagunkat, a magyar geológusok nesztorát, aki Társulatunknak *58 esztendő óta tagja*; igaz szívből üdvözlöm ILOSVAY LAJOS tiszteleti tagunkat és THIRING GUSZTÁV rendes tagot, akiket *45 esztendő óta* mondhatunk a magunkénak. Adja Isten, hogy még sokáig üdvözölhessük őket sorainkban!

A Magyarhoni Földtani Társulat 78. rendes közgyűlését ezennel megnyitom.

Elnök ezután előterjeszti a választmány indítványát ZIMÁNYI KÁROLY, BR. NÓPCSA FERENC és PÁLFY MÓRIC *tiszteleti tagokká* való választása tárgyában. A közgyűlés az indítványt magáévá teszi, a három tiszteleti tagot egyhangúlag megválasztja és őket nagy lelkesedéssel hosszan ünnepli.

Elnök a most megválasztott tiszteleti tagok közül jelenlévő PÁLFY MÓRIC-nak ünneplésen átnyújtja a díszoklevelet e szavak kíséretében:

Méltóságos Főbányatanácsos Úr!

Midőn a Magyarhoni Földtani Társulat tiszteleti tagságáról szóló oklevelet átnyújtom, őszinte szívből jövő üdvözetemet tolmácsolom.

Méltóságod 34 esztendő óta fejt ki a Társulat belső életében fáradhatatlan munkás-ságot. Az előadó asztalnál számtalanszor jelent meg, hogy tudományos kutatásairól a szakemberek előtt beszámoljon; fejtegetéseit mindenkor elismerés kísérte. A Földtani Közlöny szerkesztésének gyakran lélekölő munkájában évek során át vette ki Méltóságod a maga részét. A háború és forradalmak után a legválságosabb időben vette át Méltóságod a Társulat elnöki tisztségét és minden erővel igyekezett a felbomlás veszedelmének kitétt Társulatot újra felvirágoztatni.

Midőn a Társulat mai közgyűlése Méltóságodat a tiszteleti tagok sorába iktatja, egyrészt a tudós kutatót, *a magyar geológiának egyik büszkeségét részesíti elismerésben*, másrészt pedig a Társulat érdekében kifejtett önzetlen fáradozásait óhajtja szerény formában viszonzni.

Arra kérem a Mindenhatót, adja meg Méltóságodnak a lehetőséget, hogy tehetségét a magyar földtani tudomány és a Társulat érdekében még sokáig érvényesíthesse!

PÁLFY MÓRIC átveszi a díszoklevelet és meghatóttan mond köszönetet a kitüntetésért.

Elnök bejelenti, hogy a tiszt. tagok megválasztásával három választm. tagság ürrült meg, melyekbe a legutóbbi tisztikarválasztás alkalmával legtöbb szavazatot kapott TREITZ PÉTER (31), PANTÓ DEZSŐ (27) és RAKUSZ GYULA (23) kerülnek be. (Tudomásul szolgál.)

Ezután LIFFA AURÉL alelnök tartja meg *emlékbeszédét* *Toborffy Zoltán választmányi tag felett*.

A továbbiakban TELEGDY ROTH KÁROLY Schafarzik Ferencről, LÁSZLÓ GÁBOR Darányi Ignácra, MAURITZ BÉLA Tschermak Gusztávról és Gróth Pálról szóló emlékbeszédét olvassa fel. (Lásd e kötet 5.—29. oldalait.)

Időközben megérkezik ZIMÁNYI KÁROLY, akinek elnök ugyancsak ünnepi keretek között nyújtja át tiszti, tagsági díszoklevelét.

„Méltóságos Igazgató Úr!

Minden feltűnést elkerülve, szerényen visszahúzódva fáradozik Méltóságod 43 esztendő óta a Magyarhoni Földtani Társulat felvirágoztatásán. Éveken át mint a Társulat titkára a Földtani Közlöny szerkesztője volt.

A magyar mineralógusok mindenkor büszkén tekintenek Méltóságod tudományos munkásságára. A *kőzetalkotó ásványokon* végzett optikai vizsgálatait akadémiái koszorú jutalmazta; e munkában elért megállapításainak a petrografus és geologus mindenkor nagy hasznát fogja látni. Nagymagyarország ásványvilágának felkutatásában Méltóságodnak *el-
víülhetetlen érdemei vannak*; értermőhelyeink ismeretéhez számos becses adatot szolgáltatott.

Bármennyire is tiltakozik Méltóságod határtalan szerénysége minden kiténtetés ellen, a Magyarhoni Földtani Társulat úgy érzi, hogy azt a tudományos munkásságot, melyet Méltóságod a magyar ásványvilág felkutatása terén kifejtett, a maga módja szerint el kell ismernie. Midőn a Társulat tiszteleti tagságáról szóló oklevelet átnyújtom, arra kérem, hogy eddigi eredményekben gazdag munkásságát a magyar tudomány dicsőségére még sokáig folytassa!“

ZIMÁNYI KÁROLY megilletődött lélekkel fejezi ki köszönetét.

Elnök ezután felolvassa a választmányának GR. KLEBELSBERG KUNO kultuszminiszterhez küldött feliratát, melyben a miniszter tudományos tervei és azok végrehajtása iránt *teljes bizalmát fejezi ki*.

Ezzel az elnök rövid szünetet rendel el, majd felszólítja ZELLER TIBOR-t titkári jelentésének felolvasására.

Titkári jelentés a Magyarhoni Földtani Társulat 1927. évi működéséről.

„Tisztelt Közgyűlés!

Visszatekintve az elmúlt esztendőre, csak egész röviden óhajtok a Társulat 1927. évi működéséről jelentést tenni, illetve beszámolni.

Évek hosszú sora után végre eljutottunk oda, hogy a Földtani Közlöny múlt évi LVII. kötete két füzetben jelenhetett meg. Az 1—9 füzetet még december elején szétküldtük, a 10—12 füzet már szintén ki van nyomva és a jövő héten kerül expedálásra.

Az ez évi LVIII. kötet Földtani Közlönyt, ha az anyagi körülmények megengedik négy füzetben, azaz negyedévenként óhajtuk kiadni. Ez azonban csak akkor lesz lehetséges, ha a tagsági díjak pontosan befolyznak s a költségvetésben beállított bevételi tételek is mind beérkeznek. Ugyanis a nagy nyomdaárak miatt a Társulat összevételeinek több mint 80 %-át fordítjuk a Földtani Közlönyre. Minden reményünk meg van arra, hogy t. tagjaink és pártfogóink az idén sem hagynak cserben bennünket és adományaikkal is segítségünkre sietnek nehéz helyzetünkben.

E helyütt is köszönetemet kell kifejeznem a *M. K. Térképészeti Intézet Igazgatóságának* a Földtani Közlöny mellékleteinek önköltségi áron való elkészítéséért.

Sajnos a Földtani Közlöny mutatóját — melyet immár 27-éve nélkülözünk — a Társulat jelenlegi szűkös anyagi helyzete miatt nem tudtuk megjelentetni, de amint fedezetet találunk rá, azonnal kiadjuk.

1927. év folyamán összesen 8 szakülést tartottunk. E szaküléseken 28 előadó 31 dolgozattal szerepelt. E dolgozatok szakágazatok szerint a következőképp oszlanak meg:

1. Geológiai tárgyú volt . . . . . 10, ebből 2 hidrogeol.
2. Palaeontológiai tárgyú volt . . . . . 7.

3. Közettani tárgyú volt . . . . . 4.
4. Ásványtani tárgyú volt . . . . . 6.
5. Kongresszusi beszámoló volt . . . . . 3.
6. Ismertetés volt . . . . . 1.

2—2 előadást tartottak: EMSZT KÁLMÁN, ÉHÍK GYULA, LENGVEL ENDRE, VIGH GYULA.

1—1 előadással szerepeltek: ENDRÉDY ENDRE, FÖLDVÁRY ALADÁR, HOJNOS REZSŐ, KREZTOI MIKLÓS, KUBACSKA ANDRÁS, KUTASSY ENDRE, LÓCZY LAJOS, MAJER ISTVÁN, NOSZKY JENŐ, PÁLFY MÓRIC, PAPP FERENC, PÁVAI VAJNA FERENC, RAKUSZ GYULA, REICHERT RÓBERT, SÜMEGHY JÓZSEF, STRAUZ LÁSZLÓ, SZALAI TIBOR, SZENTPÉTERY ZSIGMOND, telegdi RÓTH KÁROLY, TOMPA MARGIT, VENDL MÁRIA, ZELLER TIBOR, ZSIVNY VIKTOR.

Az elhangzott előadások nagyrészéhez t. tagjaink hozzászóltak, sőt egyes előadások után sokszor igen élénk vita fejlődött ki, miáltal az esetleg kétséges dolgok is többoldalról megvilágítva kellőképp tisztáztattak.

Az 1927. évi közgyűlésünket febr. 9-én tartottuk meg, melyen az esedékkéssé vált X. Szabó József emlékérmét báró NOPCSA FERENC-nek a M. K. Földtani Intézet igazgatójának „Die Familien der Reptilien“ című munkájáért kellett volna kiadni, aki azonban betegsége folytán nem jelenhetett meg; így az emlékérmét az Elnökség a Földtani Intézetben csak az ősz folyamán adhatta át ünnepélyes keretek között.

E közgyűlésen méltatta emlékbeszéd keretében NOSZKY JENŐ vál. tag *Halaváts Gyula tiszteleti tag* érdemeit. E közgyűlés tudomásul vette a Barlangkutató Szakosztály feloszlását, melynek szerepét az immár újonnan alakult Barlangkutató Társulat vette át.

A választmány az elmúlt év folyamán 8-szor ülésezett.

Tagjaink létszámában jelentős változás az évben nem történt. Felvételre 10-en jelentkeztek, kiket a választmány fel is vett. Ezek a következők:

IFJ. FELLNER FRIGYES e. h. Budapest.

FINKEY JÓZSEF főisk. ny. r. tanár, Sopron.

GEDEON TIHAMÉR vegyész-mérnök. Budapest.

GERŐ JÁNOS bányafőmérnök, Salgótarján.

5 GINZERY ANDRÁS százados, tanár, Pécs.

Konkoly-alapítv. Astrofizikai Obszervat. Budapest, Svábhegy.

PÉCELI ANTAL bányamérnök, Rudabánya.

SCHREIER FERENC keresk. isk. tj. Budapest.

TAKÁTS TIBOR műgyet. tanársegéd, Budapest.

10 Váci Kőszénbánya r.-t. Vác.

Az elmúlt évben 7-en jelentették be kilépésüket a Társulattól.

Végezetül fájdalommal kell jelentenem, hogy a halál 11 tagtársunkat ragadta el körünkől az elmúlt évben. Ezek a következők:

DARÁNYI IGNÁC v. b. t. t. tiszt. tag, Budapest.

EISELE OTTÓ bányafőmérnök, Salgótarján.

GROTH PÁL dr. egyet. tanár, tiszt. tag, München.

HOITSY PÁL dr. publicista, Budapest.

5 KOCH ANTAL dr. egyet. tanár, tiszt. tag, Budapest.

KUNC JENŐ földbirtokos, Budapest.

SCHAFARZIK FERENC dr. műgyet. tanár, tiszt. tag, Budapest.

SZEMERE HUBA földbirtokos, Gomba.

TOBORFFY ZOLTÁN dr. egyet. m. tanár, Budapest.

10 TSCHERMÁK GUSTAV dr. egyet. tanár, tiszt. tag, Wien.

WIEGNER GUSZTÁV bányaigazgató, Budapest.

Emléküket különösen hálás kegyelettel őrizzük!

Az elsőtítkár jelentését a közgyűlés tudomásul veszi. Utána elsőtítkár ismerteti a *Hydrologiai Szakosztály* jelentését, melyet a közgyűlés szintén elfogad. Következik a pénztárvizsgáló bizottság jelentése, mely szerint a Társulat 1927. évi bevétele 7770 P 83 f., kiadása

pedig 6816 P. A bizottság a pénztárt rendben találta és indítványt tesz a pénztáros felmentésére. Közgyűlés a felmentést megadja s a pénztárosnak, továbbá a pénztárvizsgáló bizottság tagjainak köszönetet szavaz. Az 1928. f. évre ismét MAROS IMRE, TIMKÓ IMRE és WESZELSZKY GYULA r. tagokat választja meg.

Végezetül elnöktákar ismerteti az 1928. évi költségvetést. (elf.) Majd indítvány hiányában elnök a közgyűlést berekeszti.

II. Szakülések.

1928. január hó 4-én:

1. KOCH SÁNDOR dr.: A modern ásványtani múzeum.
Hozzászólta: NOSZKY J., ZIMÁNYI K., MAURITZ B., LIFFA A., LÁSZLÓ G.
2. LÖW MÁRTON dr. és TOKODY LÁSZLÓ dr.: Adatok Nagybánya és Borpatak ásványainak ismeretéhez. (87. old.)
3. HOFFER ANDRÁS dr.: Néhány szó a Tokaji-hegység eruptívumainak településéhez. (127. old.)
Hozzászólta: PÁLFY M.
4. BENDA LÁSZLÓ: Újabb pikermi-i típusú lelőhelyek Vas-vármegyében.
Hozzászólta: SÜMEGHY J.

1928. március hó 7-én:

1. TUZSON JÁNOS dr.: Adatok az Alföld pleisztocénje erdőinek ismeretéhez.
2. SCHERF EMIL dr.: Adatok Alföldünk pleisztocénjének ismeretéhez.
Hozzászólta: CHOLNOKY J., SÜMEGHY J., PINKERT Zs.
3. KRETZOI MIKLÓS: Emlős-palaeontologiai adatok a magyar terciar- és quarter sztrati-grafiájához. I. (Pleisztocén.)
Hozzászólta: SZENTPÉTERY Zs., KADIĆ O., ÉHÍK Gy.

1928. április hó 11-én:

1. ÉHÍK GYULA dr. — SZALAI TIBOR dr.: Kapafogú őselefánt Salgótarján környékéről.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. tulajdonát képező kotyházi lejtős-aknából igen értékes *Dinotherium*-maradványokat — egy közel teljes alsó állkapcsot és baloldali mellső láb majdnem összes csontjait — hozott HROZIENCSIK ISTVÁN bányaigazgató úr napvilágra. A lelet nemcsak hazai viszonylatban *unikum*, hanem külföldi viszonylatban is *páratlan tudományos jelentőségű*.

SZALAI TIBOR tanulmányából kiténik, hogy a legrégebb pontosan ismert (aquitán) korú *Dinotherium*-maradványok kerültek Salgótarján környékén napvilágra és rámutat arra is, hogy a *Miocén* rétegtanilag a Magyar Közép-hegységben van a legtokéletesebben kifejlődve, s így külföldi viszonylatban is, a hazai feltárások — mint klasszikus példák — a mérvadók.

ÉHÍK GYULA tanulmányai szerint egy új genus és új fajjal van dolgunk, melyet *Prodinotherium hungaricum*-nak nevezett el. Az aránylag kicsiny — két méternél néhány centiméterrel magasabb — *őselefántot* különleges lábszerkezete — *mesatipodia* — miatt kellett külön nembe sorolni, míg a fogak — különösen a pm^3 — szerkezete új fajra utal.

Hozzászólta: PÁLFY M.

2. SCHERF EMIL dr.: A dolomit hidrotermális metamorfózisáról a Budai-hegységben és a Svájci Alpok dolomitjainak dinamometamorf átalakulásairól.

Hozzászólta: PÁLFY M., MAURITZ B., SZENTPÉTERY Zs., GEDEON T., ROZLOZSNIK P.

1928. május hó 2-án:

1. ZSIVNY VIKTOR dr.: A Fedoroff-féle módszer különös tekintettel a plagioklászok meghatározására. (93. old.)

Hozzászólta: VENDL MIKLÓS, MAURITZ B.

2. TAKÁTS TIBOR dr.: Adatok a Dunazug-hegység andezitjeinek ismeretéhez.

Hozzászólta: MAURITZ B.

1928. június hó 6-án:

Kirándulás. Útirány: Lukácsfürdő—Budai cementgyár—Buda-Újlaki téglagyár és környéke. Vezetők: PÁLFY MÓRIC dr. és FERENCZI ISTVÁN dr.

Részvettek 18-an.

1928. november hó 7-én:

1. SZENTPÉTERY ZSIGMOND dr. és EMSZT KÁLMÁN dr.: Petrochémiiai adatok Szarvaskő vidékéről. (109. old.)

Hozzászólta: MAURITZ B., PÁLFY M.

2. MAURITZ BÉLA dr.: Újabb phillipsit-lelőhelyek a Balaton-felvidék bazaltos közeiben.

Hozzászólta: LIFFA A.

3. BOGSCH LÁSZLÓ dr.: A csákvári Báraczháza Hipparionjai. Bemutatta: KADIĆ OTTOKÁR dr. (115. old.)

1928. december hó 5-én:

1. HORUSITZKY HENRIK: A Béke-tér környékének hidrogeológiai viszonyai. (122. old.)

Hozzászólta: BR. NÓPCSA F.

2. ENDRÉDY ENDRE dr.: Az úgynevezett „laterites“ mállás kémiai folyamatairól.

Hozzászólta: VENDL A., KÜHN I.

3. HORUSITZKY F. dr. — KOCH N. dr.: Ásványtan és földtan a reáliskolák V. osztálya részére. Ismertette: ZELLER TIBOR dr. (137. old.)

Hozzászólta: MAURITZ B.

III. Választmányi ülések.

A Választmány a folyó évben ülést tartott: január hó 4-én és 25-én, március hó 7-én, április hó 11-én, május hó 2-án, november hó 7-én és december hó 5-én.

A választmányi ülések jegyzőkönyveit a nyomdaköltségek megtakarítása végett nem közöljük, ellenben azok a titkárságnál, betekintés végett, a t. tagok rendelkezésére állanak.

Az 1928. évben befolyt nagyobb adományok:

1. M. Kir. Vall. és Közokt. Min. államsegélye	500 P
2. M. Kir. Földművelésügyi Min. államsegélye	800 „
3. M. Kir. Földtani Intézet támogatása	1200 „
4. M. Kir. Egyetemi Nyomdától visszatérítés	1178 „
5. T. É. B. E. adománya	300 „
6. Magyar Ált. Kőszénbánya R. T. adománya	100 „
7. Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbánya R. T. adománya	100 „
8. Magyar Áll. Vas-Acél és Gépgyárak adománya	40 „